

MAGYAR NÉPEGÉSZSÉGÜGYI SZEMLE

Egészségügyi, embervédelmi és népnevelő folyóirat.

Redactor responsabil :

Dr. BELA SCHMIDT

Colaboratorii : **Dr. Ladislau Koleszár és Dr. Andrei Nagy**

ELŐFIZETÉSI ÁRA : Egy évre ... 120 Lei. Egyes szám 15 „	REDACȚIA Târgu-Mureș — Marosvásárhely Str. Mihail Eminescu 4. (Tócai-ucca)	ADMINISTRAȚIA : Târgu-M.-Vásárhely Str. Sft. Gheorghe 20.
--	---	--

Megjelenik minden hónap 15-én.

TARTALOM :

Dr. Manyák Ernő: Egészségpolitikánk általános irányelvei
A beöntésről

Dr. Gáspárdy Géza: Az izületi betegségek megelőzéséről
Jó tudni...

Dr. Faragó Ferenc: Egészségügyi kalendárium

Dr. Purjesz Béla: A gyomorsavtúltengésről

Románia tejgazdasága

Aranyér

Egy angol gyilkos büntetése. Mit füstöl el Németország? Hány ember él a világon? A szövetkezés. Kínának kolera elleni oltószerezéssel való ellátása. A friss kenyér szaga A tejfogyasztás akadályai Indiában. Gyermekégek égési sebei Amerikában. Könyvszemle. Hírek

MÁRIA SZEPLŐKRÉM, MÁRIA PUDER, MÁRIA SZAPPAN,

tökéletes és az egészségre teljesen ártalmatlan. Egészségügyiminiszterileg engedélyezett kozmetikai szerek.

Gyógyszertárakban kaphatók, vagy postán megrendelhetők:

KOVÁCS ANDOR GYÓGYSZERTÁRA TÂRGU-MUREȘ

Málnási Mária Forrás

Természetes alkalikus sós gyógyviz. A legjobb nyálkaoldó gyógyszer!

Gyomorégést azonnal megszüntet.

Mindenütt kapható.

Kútkezelőség Brașov.

Vigyázat

Vannak utánzatok, amelyeket mint aspirint akarnak eladni, holott ezeket nem szabad aspirinnek nevezni. Órizkedjen ezektől! Kérjen mindig

ASPIRIN

T A B L E T T Á T

o „Bayer” KERESZTTTEL

Biotonikum: az élet erőforrása!

A legolcsóbb és legjobb tonikum! Kérdezze csak meg háziorvosát. Ő ezt a vérszegénység, idegbántalmak, emésztési zavarok, gyengeség és kimerültség eseteiben fogja előszeretettel rendelni, mert a Biotonikum különösen hatásos összetétele: a vas- mangan- és phosphornak. Kellemes íze következtében igen élvezetes és még a gyermekek is nagyon kedvelik. [BCU Cluj / Central University Library Cluj](#)

KALMOPYRIN

fájdalom csillapításra

(fogfájás, fejfájás, rheumatikus
fájdalmak stb.) 1—2 tablettá.

Meghűléseknél naponta 3—9 tablettá.

RICHTER GEDEON vegyészeti gyár
BUCUREȘTI.

M A G Y A R NÉPEGÉSZSÉGÜGYI SZEMLE

Egészségügyi, embervédelmi és népnevelő folyóirat.

Szerkeszti:

Dr. SCHMIDT BÉLA

Főmunkatársak: Dr. Koleszár László és Dr. Nagy András

regisztrat sub No. 842. din 7 Maiu
1938. la Trib. Mureş, Secția II. Mureş

Egészségpolitikánk általános irányelvei

Irta: Dr. MANYÁK ERNŐ, Ditrő

Ma, a technokrácia korszakában élünk, amikor a gépek millió és millió ember helyett dolgoznak. Munkabírásuk, teljesítményük az emberi munkát sokszorosan felülmulják. Bár az emberi munkaerő sokasága nélkülözhető lett, mégis *a huszadik század az a korszak, amikor az emberért és annak egészségéért legtöbbet tesznek.* A nemzetek nagy világa ráeszmélt arra, hogy jövője, sorsa szorosan összefügg emberanyagának minőségével.

És talán nem véletlen, hogy az ember értéke így emelkedett...

A nép egészsége ma már az államok elsőrangú kötelessége lett és így a népegészségügy minél magasabb fokra való emelése, egyszersmind a nemzetek jövő boldogulását is jelenti.

Népünk lelkes apostolai, élükön néhány kiváló orvos-sal és falumunkással, már évek óta dolgoznak a népegészségügy kifejlesztésén több-kevesebb megértésre, támogatásra találva. De milyen keveset tehet az a néhány lelkes munkás, ha a társadalom, akiért dolgozik érzéketlen, nem siet segítségére!

Nevelni és nevelni kell a népet, mert itt kell kezdődjön minden munka!

Ébredjen már fel egyszer az egész erdélyi magyar társadalom is, hogy annak minden rétege vegye ki a részét, magyar népünk egészségügyének kiépítésében! *Ne az orvostól várjunk mindent, mert egyrészt kevesen is vagyunk, másrészt a sokféle munka alaprózáná időnkét és elvonna bennünket a tulajdonképeni céltől, a nép, a népegészségügyért dolgozó munkás társadalom helyes irányításától.* Bár az élmunkás az orvos kell legyen, mégis az egészségügyi vezetés legyen a főfeladata.

Népegészségügyünk mindnyájunk ügye, osztálykülönbség nélkül. Minden politikai jobb és baloldaliságtól mentesen, mindenek felett áll. Szent ügy! Hozzá is csak ilyen tudattal lehet nyúlni.

A cél: falusi népünk erősítése. A falu nivójának emelése. Népünk fogytán lévő erőtartálékának emelése és erősítése.

Mulasztásért nem vonhatunk felelőségre senkit. Hisz a népkel eddig is törődtek, az egészségügy kérdései is napirenden voltak a multban. A cél tehát azonos, csak a munka menete és kivitele változik.

A munkaalkalom: sokoldalú és mindent magában kell foglalnia. A kérdések sokasága azonban ne ijesszen meg senkit sem. Mindenesetre az értelmes hozzányúlásban rejlik majd az eredmény.

A nagyméretű gyermekhalandóság, az általános halálozási arányszám emelkedése, a társadalmi betegségek, az egészségügy hanyatlása stb. stb. mindenütt feltalálható, általános tünetek. Ezekhez jönnek még a helyi vonatkozású hiányok légiói.

Ezek szorosan egybekapcsolódnak, tehát egy nagy bajnak a kinövészei. Nem is lehet külön-külön gyógyítani őket, hanem egysegen kell fellépni ellenük.

A munka nagy kitartást, felkészültséget, szeretetet és népiismeretet követel meg. a népegészségügy minden harcosától.

Az élet súlyát, a terheket könnyebben viseli. Emberi értéke emelkedzik, hogy a világ kultúr népei közötti nemes versenyben, az ötmegillető magas helyre küzdje fel magát.

A húzadik század pedig éppen a technokrácia szellemében, az emberet helyettesítő gépembert, még utópiának sem fogadja el.

Isteni törvény, hogy az ember a földgolyó ura maradjon és mint az állatvilág «homo sapiense» a nyers természeti erők felett győzedelmeskedjen.

A beöntésről

Mindnyájunk életében van egy pont, a legboldogabb ember multjában is van egy sötét emlék: a beöntés. Gyermekkorunkban talán csak az orrtörlés volt vele egyenértékű, mikor is a szülői gondosság mindkét pólusunkon való eme megnyilatkozása valóságos könnyű testi sértésnek számított.

Bizonyos, hogy sokan nem tudnak jól beöntést adni. A beöntés valóságos kis műtét és gyakoriságához képest minden családban valakinek érteni kellene hozzá. Elsősorban ismerni kellene a bonctani viszonyokat. Különösen a végbél érzéketlenségénél igen fontosak a bonctani ismeretek, mert ezek nélkül könnyen súlyosan megsérthetjük az érzéketlen végbélet.

A végbél könyökszerűen hajlott cső. A végbélnyílástól 3 cm-es darabon a köldök irányában halad, azután csaknem derékszögben megtörve, merőlegesen fölfelé.

Mielőtt magára a beöntésre rátérnénk, vegyük sorra az eszközöket és a feltételeit.

Az irigátort felesleges bemutatni: víztartály, kb. 1½ méteres gumicső, a végén elzárható kemény vagy puha szondával.

A beöntéshez használt folyadék 250—500 gr. 35°-ra melegített víz. Ajánlatos kevés glycerint hozzátenni, amely fokozott működésre izgatja a bélnyálkahártyát. Víz helyett szappanos vagy keményítős oldatot is használunk 30 gr. ricinusolajjal összerázva. Eibischgyökér, vagy lenmagfőzet is jó beöntéshez.

Használat előtt az egész készüléket főzni kell 10 percig forró vízben. Ugyanezt a vizet 35°-ra hűtve beöntéshez is használhatjuk. Fontos kérdés: Mikor adhatunk beöntést? Csaknem a nap minden órájában, kivéve étkezés után 2—3 óráig, nehogy zavarjuk az emésztést. Beöntés előtt a beteg ürítse ki a hólyagját.

A beöntést gumilepedővel letakart ágyon adjuk. Leghelyesebb, ha a szenvedő fél jobboldalára fekszik, enyhén hajlított combokkal, hogy megszüntesse hasizmai feszülését. Tegyük a beteg medencéje alá párnákat.

Most jön a cső bevezetése és maga a beöntés. A víztartályt az ágy felett félméternyire rögzítjük, akár a falra, akár valaki a kezében tarthatja. A csövet zsíradékkal, pl. vazelinnel bekenjük. Ezután szabaddá tesszük a folyadék útját, amíg a csőben levő levegőt kihajtja, nehogy levegő kerüljön a bélbe. Most balkezünkkel

felemeljük a farpofát s jobbkezünkkel felemeljük s bevezetjük a csövet. Előbb a köldök felé toljuk 3 cm-es darabon, majd felfelé-hátrafelé irányítjuk és 6—7 cm. mélyre süllyesztjük. Fontos, hogy a cső vége a végbélzáró körizmon túl jusson, mert különben visszafolyik a víz. Ezután nyitjuk a csapot és ügyelünk, hogy a víz lassan ürüljön, mert különben a bél görcsöt kaphat és visszanyomja a vizet. A beöntés befejeztével lassan húzzuk vissza a csövet, a beteg pedig tartsa vissza a folyadékot egyideig a végbélzárrizom összehúzóásával.

A készüléket kimosva, tisztán, fehér ruhába takarva tegyük el. Beteg végbélhez, pl. ha rákos, fekélyes, berepedt, vagy aranyeres, kizárólag puha gumiszondát szabad használunk.

A beöntés oldja és kiüríti a bélsarat, székrekedés esetén. Gyorsabb, de korlátozottabb hatású, mint a hashajtók.

Vannak ú. n. hashajó beöntések is. Ezt akkor alkalmazzuk, ha a szájon át nem adhatunk hashajtót, csillapíthatatlan hányásnál vagy ha a felső béltraktust valamilyen okból kimélnünk kell. Az ilyen beöntéshez szennafőzetet és nátriumsulfát oldatot használunk keményítőes vízben. Ilyenkor azonban mindenesetre forduljunk előbb orvoshoz.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az olajos beöntést 250 gr. (gyermekneknél 60—80 gr.) táblaolajjal adjuk. Az olajat vízfürdőn melegítjük testhőmérsékletűre.

A beöntésnél a tartály 75 cm.-nyire emelkedő az ágy fölé. Valamivel szélesebb nyílású szondát kell használunk, mint a vizes oldatokhoz. Az olajos beöntést hosszú ideig kell visszatartani, ezért este lefekvésnél adjuk és másnap reggelre hat.

Gyermekeknek lényegileg ugyanígy adunk beöntést. Célszerű, különösen kicsinyeknél, akik közben sokat mozognak, puha gumiszondát használni. Egészen kicsinyeknél a gumicsőnek is vékonyabbnak kell lennie. A bevezetésnél csak 1½ cm.-nyire haladunk a köldök felé, a felnőtteknél szabályos 3 cm. helyett, azután irányt változtatunk felfelé. A folyadék mennyisége 1 éven alul 60—90 gr., 1 évesnél kisebb gyermeknél 120—150 gr. lehet.

Egy angol gyilkos büntetése. A guerneseyi törvényszék Leonard Archibald Cappel, aki feleségét kalapáccsal agyonverte, egyévi kényszermunkára ítélte és élethossziglan fekete listára helyezte. A fekete listán szereplő személyeknek nem szabad alkoholtartalmu italokat fogyasztaniok. Vannak akiket csak bizonyos időre tiltanak el tőlük. Cappel, aki feleségét részegen ölte meg, örök életére eltiltották bárminemű alkoholos ital fogyasztásától.

Az izületi betegségek megelőzéséről

Irta: GÁSPÁRDY GÉZA dr. Budapest.

Az újabb kor orvostudományában mindinkább előtérbe lép a betegségek megelőzésének kérdése. Ha arra a nagy gazdasági kárra gondolunk, amit az elterjedt betegségek az emberiségre okoznak, a betegségeket megelőző orvostudomány jelentősége még inkább előtérbe lép. Gondoljunk csak a betegség által elveszített munkanapok számára, azonkívül az elveszített munkanapokon a betegbiztosító intézetek által kifizetett táppénzre, a betegek otthoni vagy kórházi gyógykezelési költségeinek összegére, akkor hamar belátjuk, hogy mindez a társadalom dolgozó egészségesen maradt részének terhét képezi, amiről megszabadulhatott volna, ha sikerült volna a betegség létrejöttét megelőzni és mindezekon felül ott van maga a beteg, betegségének minden szenvedésével és kínjával.

Mit tegyünk tehát, hogy a betegséget, az emberiségnek ezt az ősi ellenségét elkerüljük?

A válasz a betegségek sokfélesége miatt nem egyszerű. A járványos betegségek megelőzése terén történt eddig a legfőbb haladás, úgy hogy nagyobb járványok kitörésétől ma már általában védve vagyunk, de még ezen a téren is sok a tenni való. Minket azonban most az izületi betegségek érdekelnek, melyeknek megelőzése sajnos ma még kezdetleges állapotban van, de azért ezen a téren is vannak értékes megállapítások.

Az izületi betegségek elleni védekezésnek egyéni és általános módjait ismerjük. Általában a betegségek elleni védekezés nem lépheti át az egészséges életmód határait, mert ha valamennyi betegség ellen védekezni akarnánk, lehetetlen életmódot kellene folytatnunk, tehát főleg az ellen a betegség ellen kell védekeznünk amelyik éppen fenyeget. Így izületi betegségek ellen elsősorban annak kell védekezni, akinek hajlama van rá, vagy akinek foglalkozása olyan, hogy izületi betegségre hajlamosítja. De hát kinek van hajlama izületi betegségre? Aki időváltozáskor, szeles-nyirkos időben fájdalmakat érez végtagjaiban, aki könnyen izzad, gyakran fáj a torka, joggal gondolhatja, hogy hajlama van izületi betegségre.

Izületi betegségek megelőzésében fontos szerepet játszik a fogak gondos ápolása, mert izületi betegség sokszor szokott fájogós, gennyes, szuvas fogakból kiindulni. Figyelemmel kell lenni a mandulákra és az orr melléküregeire is. Ezek megbetegedése, gyak-

ran vezet ízületi gyulladáshoz, a gennyes, tályogos fogakat tehát ki kell húzatni, akkor is, ha nem okoznak ízületi fájdalmakat, a gennyes mandulákat ki kell vetetni, nehogy az egészséget állandóan veszélyeztessék.

A gyakrabban előforduló ízületi betegségek elleni egyéni védekezésről legcélszerűbb betegségenként megemlékezni.

A lázas ízületi gyulladásból fennmaradó ízületi betegségnél elsősorban a rossz fogakat és beteg mandulákat távolítassuk el. Ha a betegség után szívbjaj nem marad vissza, akkor nem túl meleg öltözködéssel, szabadban fürdéssel, tornázással, sportolással igyekezzünk szervezetünk ellenálló képességét fokozni és a betegségre való hajlandóságot csökkenteni. Amennyiben szívbjaj maradt vissza, mérsékelt torna és időnkénti orvosi ellenőrzés mellett végzett sportolás nemcsak, hogy nem ártalmas, de a szívizomzat fejlesztése révén még a szív tartalékerejét is növeljük és a szívbjaj káros következményeit ezzel csökkentjük. Amennyiben vesegyulladás is társult a lázas ízületi gyulladáshoz, addig testedzésről nem lehet szó, míg a vesegyulladásból ki nem gyógyultunk, mert a vesegyulladás teljes nyugalmat kíván. Étkezés tekintetében csak a lázas szakban és az esetleges szövődmények miatt vagyunk korlátozva.

A lappangva kezdődő ízületi baj esetében ugyancsak elsősorban a testedzésre helyezünk súlyt, ha a betegség további rosszabbodását el akarjuk kerülni. Miután ennél a betegségnél a szervezet hideg iránt nem szokott érzékeny lenni, az ízületek bugyolálásának nincs értelme. Elég gyakori dolog ugyanis, hogy az ilyen betegek éppen a meleget nem bírják és nyáron nagyobb fájdalmaik vannak, mint télen. Tekintve, hogy a lappangva kezdődő ízületi gyulladás többnyire lesoványodáshoz is vezet, bővebb táplálkozás ajánlatos és pedig elsősorban keményítő és cukor tartalmu ételeket, továbbá gyümölcsöt és főzeléket kell bővebben fogyasztani.

Az ízületi porc pusztulásával járó torzító ízületi gyulladásnál a betegséget az ízületek ellenálló képességének csökkentése váltja ki, ami lehet öregkori jelenség, vagy hibás megterhelés következménye. Ennél a bajnál edzéssel nem megyünk semmire. Legjobb a beteg ízületet kötött gypjú melegítővel védeni a hideg ellen és általában lehetőleg melegben tartózkodni. A mozgás ajánlatos, de megerőltetéstől tartózkodni kell. Ha óvatosan akarunk eljárni, akkor ennél a betegségnél télen jó melegen öltözve menjünk az utcára. A sok húsevéstől tartózkodjunk, ellenben főleg zöldségfélék-

kel és gyümölcssel élünk. A csökkentett mozgás gyakran elhízáshoz vezet, tehát az evésben mérsékletesség lesz ajánlatos.

Az ízületi betegségek közé tartozik a köszvény is, mely a mi éghajlatunk alatt elég ritka. A ködös, nyirkos északi államokban és Angliában gyakori betegség, tehát az ilyen időjárásnál ügyünk óvatosak és csak megfelelően öltözve menjünk az utcára. Ismeretes az is, hogy húsevés, a marhahús, vadhús, belső szervek (vese, máj stb.), hüvelyesek, spenót, gomba fogyasztása szintén elősegíti a köszvény kifejlődését, illetve annak súlyosbodását, úgyhogy a köszvény megelőzése ilyen irányú hajlam esetén a felsorolt ételek fogyasztásától tartózkodnunk kell.

A hibás testtartást említettem már, mint ízületi bántalom előidézőjét. Azért nagyon fontos különösen gyermekeknél a helyes testtartásra ügyelni, hogy az ízületek hibás megterhelése ne legyen ízületi betegség megindítója. Felnőtteknél főleg a munka körében látunk megbetegedéshes vezető hibás testtartást, ami pedig sokszor kiküszöbölhető volna. Erre hozhatok fel néhány példát. A fején hordott teher esetén az egyensúlyozás megerőlteti a nyakizmokat a súly túlterheli a csigolyákat és végül a nyakcsigolyák megbetegedéséhez vezet. Teherkocsi húzása többnyire félvállal történik, emiatt elferdül a törzs és járaskor az alsó végtagok megterhelése is egyenlőtlen lesz. Állomásokon látható árusok hevederrel nyakukon, félvállukra akasztott tálcát hordoznak és ezzel elferdítik gerincüket. Gyermekeknél még fontosabb a helyes testtartás, mint a felnőtteknél, azért ha gyermeknél hibás testtartást észlelünk, a rendszerint hiába való szoligatás helyett vigyük orvoshoz.

Tekintettel arra, hogy az ízületi betegségek kiújulásra hajlamosak, azoknak akik már egyszer megbetegedtek, még nagyobb gondot kell fordítaniok a megelőzésre, aminek ki kell terjeszkedni az életmódra, ruházkodásra, étkezésre és lakásra. Vannak betegségek, melyeknél nyirkos levegő, léghuzam, fájdalmas tüneteket váltanak ki és hiába kísérelteztünk náluk edzéssel, a hideg iránti túlérzékenységük igyekezetünket megfogja hiúsítani, tehát védekezniök kell az ártalmas időjárási befolyásokkal szemben, míg másoknál viszont nyugodtan ajánlható a testedzés, fokozatosan bevezetett sportolás, szabadban való fürdés.

Az ízületi betegségek megelőzésére általános védekezés szempontjából elsősorban ilyen irányú gyógyintézetek felállítására volna szükséges, hogy a megbetegedettek a teljes gyógyulás által az őket fenyegető betegség kiújulásától mentesüljenek. Célszerű lenne a

tuberkulozis-, nemi-, csecsemőgondozó intézetek mintájára rheumas beteggondozó intézeteket felállítani. Foglalkozási tanácsadó intézet a hibás testalkatúakat nekik megfelelő pályára terelné. Az egészséges lakások építése és a megfelelő táplálkozás előmozdítása szintén hozzájárulna ahhoz, hogy az ízületi betegségek minél ritkábban jelentkezzenek.

Az orvostudomány a betegségek minden fajtájában igyekszik a betegségek elhárításának elvét megvalósítani és reméljük, hogy ez a nemes törekvés idővel teljes eredménnyel fog jární.

Mit füstöl el Németország? Németországban minden egyes lakós, tehát csecsemők, fiatalok, leányok, asszonyok, nem dohányzók egybevéve elfüstölt:

1913 évben	119 drb. szivar	193 drb. cigaretta
1924—25 "	87 " "	404 " "
1928—29 "	109 " "	515 " "
1933 "	120 " "	563 " "
1936 "	130 " "	576 " "

96 milliárd leinyi dohányt füstölnek el Németországban. Minden egyes dohányzó átlagosan elszív 390 szivart, 1640 cigarettát, melynek értéke 4 800 lei.

Hány ember él a világon? 2 milliárd 140 millió ember él a földön. Ez a szám azt jelenti, hogy a szárazföld minden négyzetkilométerére, átlag tizenhat lakós esik. Az emberiség több, mint fele Ázsiában és egynegyede Európában lakik. Európa népsűrűsége 46,5, Ázsiáé 28. A világ legnagyobb birodalma Nagy-Britannia, területe 35 millió négyzetkilométer, több, mint a szárazföld egynegyede és lakósainak száma 500 millión felül van, tehát majdnem minden negyedik ember britt alattvaló. A második helyen Szovjetorszozság áll, több mint 22 millió négyzetkilométer területével, de lakosság tekintetében csak harmadik, mert a 400 millió lélekszámu Kína megelőzi. Területben roppant gazdag államoknak tekinthetők még az Egyesült Államok, Kína és Brazília, valamint a francia gyarmat birodalom. Érdekes jelenség, hogy a milliós városok az utóbbi időben mennyire megszorodtak. Ma már 38 város lakossága haladja meg a milliós lélekszámot és összlakosságuk 90 millió, vagyis az emberiség 4 százaléka ezekben az óriási városokban él.

A szövetkezés elmélete mélyen szánt nevelő munkájával, amidőn rámutat azokra az eredményekre, amelyeket a kis emberek elértek ott, ahol a szervezettség erejével gazdasági hatalmat képviselnek. A szövetkezés által elért eredmények felsorakoztatása gondolkozásra készíti az embert és a mindennapi élet nyomorúságai alóli felszabadulást látja mások példájából. Így készséggel és minden áldozat nélkül lép be a szövetkezők sorába. Mert áldozatnak igazán nem nevezhető sem az üzletrész befizetés, sem az, hogy életszükségletét csakis a szövetkezetben fedezi. Csak tisztánlátás és erős elhatározás kell hozzá!

MI A HELYES?

1) Rossz időben az arcot krémmel bekenni. A szélnek, esőnek, hónak szabadon kitett arcbőr különben érdes és repedezett lesz.

2) Lefekvés előtt pordert, arcfestéket alaposan eltávolítani. Éjjel a pórusoknak szabadon kell lélegzeniök. Szakszerű arcmaszszázs elejét veszi ráncoknak, szarkalábaknak.

A FOLTOS, PATTANÁSOS ARCBÖRNEK

BCU Cluj / Central University Library Cluj

igen gyakran székrekedés az oka. A székrekedés folytán előálló, a szervezetre káros anyagok az arcbőrön könnyen foltokat, kiütéseket, pattanásokat okozhatnak. Ilyen esetekben semmilyen szépitőszert sem használ, csak hashajtó, első sorban a nagyszerűen bevált Artin-dragée. Artin kitisztítja a beleket, eltávolítja a szervezetből a mérgező anyagokat, miáltal újra visszatér az arcbőr eredeti tisztasága. Az Artin hatása enyhe, de biztos.

Artin

megszünteti a foltos, pattanásos arcbőrt.

A Dr. WANDER üzemek készítménye.

Vasútépítés Perzsiában (Irán)

A világháború végén Perzsiának, melyet ma Iránnak neveznek, alig volt használható útja, még kevésbé vasútvonala. A hívők erre nem is gondolhattak, mert már az erre való gondolás is valószínű bűnnek számított.

Mikor a háború után Perzsiának csodálatos újjáéledése megindult, Rezá Sahnak első gondolata az volt, hogy Bender-shapurtól a Káspi tengerig, Bender-shapurtól a Perzsa öböl felé vasútutat kell építeni, hogy ezzel a régi kereskedelmi útvonalakat visszaállítsa.

Ezen vasútút építése egy nagyon nehéz vállalkozás volt, de mégis az újsághírekből megállapítható, hogy a nehézségeket legyőzték. A vasútút változó magasságok között és itt-ott mocsaras vidéken át vezet. A vasútépítő munkások százai maláriában pusztultak el; a vasútépítő társaságnak legnehezebb feladata volt a betegség leküzdése. Cluj / Central University Library Cluj

Csak miután nagyszámú európai orvos segítségét vették igénybe, sikerült ezen trópusi vidéken pusztító malária fölött urrá lenni. Minden munkás naponta egy bizonyos mennyiségű kinint kapott, melyet egy felügyelő jelenléte mellett kellett bevenni. Ettől az időponttól kezdve napról-napra a helyzet csak javult. A halálos eseteknek a száma feltűnően megkevesbedett. Nehány hét múlva a munkát újra megkezdhették. Egy bizonyos és ezt minden hatóság és minden illetékes személy elismerte, hogy a perzsa vasútnak elkészítését a *kinin* tette lehetővé. Ártalmatlanságát az a tény világosan bebizonyította, hogy olyan nagy tömeg műveletlen munkások között veszélytelenül és minden kellemetlen következmény nélkül sikerült szétosztani. Ámbár ez a vidék maláriától teljesen átított, személyenként és naponként 0.04 gramm kinint adtak a baj megelőzésére. A már maláriában megbetegedetteknek 5—7 napon keresztül 1—1,2 gramm kinint adtak, mint ahogy azt a Népszövetség malária bizottsága javasolta.

JÓ TUDNI...

- hogy Bécsben az alkoholszenvedélynek és következményeinek szem-
szögéből megvizsgáltak 1.143 kimondottan alkoholista családot, melynek hosszú éveken át a bécsi Népjóléti hivatal gondozása alatt állottak. A vizsgálatok a szülőkre, a kiskorú gyermekekre (az atyáknak 100, az anyáknak 40, maguk a gyermekek közül is 10 százaléka volt kétségtelenül alkoholista) s a család felmenő tagjaira, (elsősorban a nagyszülőkre) terjedtek ki. A vizsgálatok szerint az alkoholista családok különösen gyermekgazdagok, s a gyermekek 93 százalékban szellemileg többé-kevésbé fogyatékosak.
- hogy országunkban a 3–6 éves korú gyermekek száma 1 millió. A bukaresti gyermekeken végzett vizsgálatok szerint 52 százaléka jól, 42 rosszul fejlett, 6 pedig igen rossz általános erőbeli állapotú volt. 53 százalékban tuberkulózis nyomát lehetett kimutatni, 88 százalékban fogszerű volt megállapítható. Ebben az életkorban a halálozás 8–10 százalék között ingadozik. A 7.–20 éves korú gyermekek, illetve fiatalok száma 5,6 millió, tehát a lakosságnak csaknem egy harmada. Ezek közül 41,1 százaléka elégtelenül táplált, 75 százalékánál fogszerűt találtak, 31 százalékánál nem lehetett tuberkulózist kimutatni, 2 százalékánál heveny tuberkulózist derített fel a vizsgálat 62 százaléka egészségtelen lakásban lakott, 8,7 százalékának volt külön szobája, 29,7 százaléka naponta csak egyszer, illetve kétszer táplálkozott.
- hogy az ipariasodással arányban állandóan nő az excemák és a bőrlöbök száma.
- hogy Németországban sertésorbánban 12 ezer sertés pusztult el, ami a sertések számához, 23 millió, nem túl magas. Ezzel a fertőzéssel emberek közül 200-an betegedtek meg.
- hogy az iparosodással a születési arány csökkenése tovább fokozódik.
- hogy Ausztria tejfogyasztása 2540.000 000 liter tej. Ebből friss tejként 1375.000 000 litert használnak el. 1165.000 000 litert feldolgoznak 550.000 000 liter tejből vaját, 300.000 000 literből sajtot, 300 000 000 litert borjú nevelésre és hizlalásra 15 000.000 sűrített tej és tejfől készítésre használnak fel. Bécs egyedül 238.000.000 liter friss tejet fogyaszt el, melyből a fejenkénti napi adag 0,35 liter.

„Egészségügyi Kalendárium“

FARAGÓ FERENC Dr. Budapest

A világhírű amerikai tífusz bacillusgazda, vagy mint általában ismerték, „Tífusz Mari“ néhány hónappal ezelőtt meghalt. Kétségtelenül van okunk arra, hogy egy amerikai szakácsnő haláláról megemlékezzünk és ugyancsak oka van annak is, hogy ez a szakácsnő világhírré tett szert. Igaz ugyan, hogy ez a világhírnév inkább hasonlít a bűnügyi krónikák hírességéhez. „Tífusz Mari“ volt ugyanis az, akiről tudományos kutatások alapján először mutatták ki Amerikában, hogy tífusz bacillusgazda és így ámbár maga nem beteg, embertársait mégis tifusszal fertőzheti. A tífusz terjesztésére különösen alkalmas volt a foglalkozása, mert mint szakácsnő hol családok, hol nagyobb intézmények alkalmazták. A tífusz bacillusgazdaság veszedelmes voltának illusztrálására tankönyvek alapos részletességgel sorolják fel „Tífusz Mari“ bűneit. Így látjuk, hogy 1901-ben esett át tifuszon. Mint beteg másik két egyént is megfertőzött. 1902-ben új helyre kerülve a család hét tagját fertőzte, két évvel később másik család alkalmazta és ott három héttel a megérkezése után ismét négyen kaptak tifuszt. 1906-ban ismét új alkalmazásban 17 betegedést okozott. Egy évvel később hasonló esemény folyamán sikerült kinyomozni a megbetegedések okát és így „Tífusz Mari“-t elzárták egy fertőző kórház különszobájába. Ebből a kórházból kijutva 1914-ig elkerülte a hatósági orvosok ellenőrzését, de ebben az évben egy new-yorki kórház konyhájában szakácsnőként alkalmazták, ahol ismét 28 megbetegedésnek volt az oka, azonban amikor kinyomozták volna a tífusz fertőzés forrását „Tífusz Mari“ megszökött. Ismét sokáig nem tudtak hollétéről és csak későbbi kutatások folyamán győződtek meg arról, hogy valószínűleg ő volt az oka egy vizellátás útján kitört tífusz járványnak is, amikor 1300 megbetegedést jelentettek be. Végül is sikerült a hatóságoknak őt ismét elfogni és erre szolgáló kórházba bezárni. Itt érte utól a halál az elmúlt év novemberében. Élete folyamán összesen 57 tífusz megbetegedésnek és 3 halálesetnek volt az oka azért, mert a hatósági orvosok előírását nem tartotta meg. Kétségtelen, hogy „Tífusz Mari“ nem tehetett arról, hogy tífusz bacillusgazdává lett és így azt mondhatná valaki, hogy szomorú sorsának nem ő volt az oka. Viszont kétségtelen az is, hogy a szabályok megtartásával elkerülhette volna szomorú sorsát és azt a

sok egészségügyi kárt is, amely őt híressé tette. Halálával befejeződött egy jellegzetes tífusz bacillusgazda garázdálkodásának története. Ez a történet alkalmat ad arra, hogy olvasóinkat néhány észrevétellel felvilágosítsuk a tífusz bacillusgazdaság jelentőségéről.

Ismeretes, hogy a tífusz betegségből kigyógyultaknak 1—2 százaléka a gyógyulás után tífusz bacillust hordoz magában. Ezek az ú. n. bacillusgazdák — ha nem tartják meg a szigorú tisztasági és fertőtlenítési előírásokat — akár közvetlen érintkezés, vagy kézfogás útján, akár pedig a kezükbe került tárgyak fertőzése révén tovább terjeszthetik a tífuszt és így járványtani szempontból legalább is olyan súlyos jelentőségűek, mint a tífuszos beteg. Ezeket a bacillusgazdákat a törvény eltiltja attól, hogy élelmiszerekkel foglalkozzanak, vagy olyan foglalkozást vállaljanak, ahol lehetőség nyílik az emberek fertőzésére. Érdekes megjegyezni azt, hogy a bacillusgazdák között több a nő, mint a férfi. Ennek oka a tudomány mai álláspontja szerint az, hogy különösen a nők szenvednek epevezeték és epehólyag gyulladásban. Ez a betegség ugyanis hajlamosít a tífusz bacillusgazdaságra.

Milyen tanulságot kívánunk levonni mindabból, amit elmondunk. Elsősorban azt, hogy a tífusz bacillusgazdák útján terjedő esetleges fertőzést főleg sajátmagunk tisztaságával kell megelőznünk, így különösen az étkezés előtt való kézmosással már nagy valószínűséggel távollartjuk magunktól az embertársainkkal való közvetlen érintkezés útján szerzett fertőzést. Ételeinkre pedig vigyázunk, hogy azokat tisztán kezeljük és hogy a fertőzés veszedelmét feltétlenül távollartjuk. A betegség egyik hatásos és legegyszerűbbnek mondható megelőzése a tífusz védőoltás, amelyről olvasóinknak már volt alkalmuk bővebb tájékozódást szerezni.

* * *

Nem tudjuk pontosan mióta hódol az emberiség a *dohányzás* szenvedélyének. A dohány Európában való elterjedéséért Jean Nicot francia diplomata felelős, akitől a növény tudományos nevét is kapta, s aki 1560-ban hozta Amerikából Párisba. Meglehetősen gyorsan terjedt el, bár eleinte egyes helyeken igen súlyos büntetéssel, mint halál, megcsonkítás, stb. sújtották a dohány élvezőit. Tartós eredménye természetesen nem volt a szigorú tilalomnak. Végül is a hatóságok kénytelenek voltak engedni a közkívánságnak, s a dohány élvezete szabaddá lett, sőt később a legtöbb állam bevételeinek egyik jelentős tételévé vált.

A szárított dohánylevél számos mérgező anyagot tartalmaz, az égő dohány füstje pedig még többet. Az égés folytán ugyanis olyan termékek is keletkeznek, amelyek mint ilyenek a dohánylevélben nem fordulnak elő, de azokból az égés folytán származnak. A dohánylevél legnevezetesebb mérgező alkotórésze a *nikotin*. Belőle 30–40 ezredrész gramm már megölhet egy embert. A különböző dohányfajták termőhely szerint is különbözők, 0,6–7–8 százaléknyi nikotint tartalmazhatnak. A finomabb dohányokban a nikotintartalom kevesebb mint a közönségesebb fajtákban.

A túlzott dohányzás következményei az idült nikotinmérgezés. Ebben a főszerepet, mint említettük a nikotin játsza. A kellemetlen tünetek komoly panaszokat okoznak, amelyek ideges, sőt szervi elváltozásokban gyökereznek. Elsősorban a légutak és a tüdő szenvednek. A dohányfüstnek a nyálkahártyákra gyakorolt helybeli izgató hatása garat-, légcső- és tüdőhurut következik s állandó köhögés lép fel. A sok köhögés miatt pedig a tüdő elveszti rugalmasságát — kitágul — vagyis tüdőtágulás áll be. Igen súlyosan betegedhetik meg a vérkeringési rendszer is. Ennek viszont az a következménye, hogy az érfalak megbetegednek, majd elmeszesednek. Az elmeszesedés átterjedhet az agyerekekre és növeli az agyvérzésre való hajlamot. Átterjedhet a szívre ú. n. koszorús ereire is és bekövetkezik az annyira rettegett koszorúér elmeszesedés.

Az emésztő rendszert, különösen a gyomrot is megbetegíti és ott hurutot s az emésztő nedvek fokozott vagy csökkent elválasztását okozza és ezekkel előkészítheti a gyomorfekély keletkezését. Az érzékszervek közül a szemet támadja meg előszeretettel. Látásgyengeség, színvakságot okoz, ami különösen járművezetőknel igen nagy veszedelem. Az idegrendszer sem marad érintetlen — fájdalmas ideggyulladásokon kívül kivételes esetben állítólag még elmezavar is keletkezhet. Tudnivaló, hogy a nikotin átmegegy az anyatejbe is és megmérgezi a gyermeket. Ezért szoptató nő ne dohányozzék, vagy ha nem tud róla lemondani, úgy csak a szoptatás után szívjon. A szoptatás előtt legalább egy félóra semmi esetre sem! A dohányzásnak néha tagathatatlanul mutatkozó élénkítő hatása onnan van, hogy a nikotin emeli a vérnyomást.

A dohányzás módjai közül legkárosabb a cigaretta. Különösen a kézzel sodort, szopóka vagy szipka nélkül való élvezete. Ilyenkor ugyanis nemcsak a füst, hanem a dohány is közvetlen érintkezésbe jut a nyállal, mely a dohányból kioldja a káros anyagokat s az a nyál lenyelésével a gyomorba jut. Kevésbé káros a

a szivarozás különösen, ha az is szipkából történik. Még kevésbé veszedelmes a pipázás, különösen a hosszú szárú pipával és legkevesbé ártalmas a nálunk ma már nem divatos vízipipa.

A tudomány és az üzleti vállalkozás mindent elkövet, hogy az emberiségnek ezt az egyik legjobban elterjedt szenvedélyét minél kevésbé veszedelmessé tegye. Próbálkozásait több-kevesebb eredmény kíséri. A gyakorlatban azonban a nikotin tartamának csökkentése nem jelent sokat, mert egyéb okokon kívül az igazi dohányos, akit a legjobban fenyeget a túlzott dohányzás ártalmas következménye nem divatból vagy szokásból, hanem a megkívánt nikotin mennyiségéért dohányzik. S ha ezt a mennyiséget a szokott cigaretták számából nem kaphatja meg, mindaddig emeli fogyasztását, míg a nikotin mennyiségét be nem kebelezi. Aki naponta három-négy cigarettát szív el vagy csak néha napján gyújt rá, az nem dohányos.

Hogy hol a mérsékelt és a „túlzott“ dohányzás határa, azt nem lehet meghatározni. Az emberek érzékenysége a nikotin iránt igen különböző. Vannak igen érzékeny emberek, akiknek napi 6—8 cigaretta is ártalmas lehet, míg másoknál látszólag kétszer ennyi sem okoz panaszokat. Egy tény azonban megállapítható és pedig az, hogy bármi keveset is dohányozzunk ártalmas lehet, ha rendszeresen végezzük. A dohányzás egyik legkárosabb és legveszedelmesebb szenvedélyünk, mely alattomosan szinte észrevétlenül ássa alá egészségünket.

A dohányzás hirtelen abbahagyása ellentétben a többi káros élvezetiszerral nemcsak hogy semmi veszedelemmel nem jár, hanem azonnal nagy mértékben kedvez a szervezetnek. A kellemetlen panaszok egy-két nap alatt elmúlnak; testsúly és a testi és szellemi teljesítőképesség fokozódik, az érzékszervek működése élénkebbé válik.

* * *

Már-már hallottunk arról, hogy a tejet forralt állapotban tanácsos fogyasztani, ha nem ismerjük a tej származását, azaz hogy megbízhatóan egészséges tehéntől származik-e és tisztán kezelték-e? A táplálkozás szempontjából nélkülözhetetlen tej ugyanis betegségek kórokozóit tartalmazhatja és ezek veszedelembe sodorhatják annak egészségét, aki a tejet élvezi. Nézzük miként kerülhetnek ezek az egészségre ártalmas baktériumok a tejbe.

A tej ártalmas baktériumokkal való fertőzésének egyik módja az, amikor a tejet kezelő egyén szennyezi az egészséges tehén tejét. Ilyen módon tífusz bacillus, a torokgyík, és vörheny kóroko-

zója kerülhet a kifejt tejbe. A másik esetben a tehen beteg és már fertőzött tejet ad. Gümőkórban szenvedő tehen teje például gümőkór bacillusokat tartalmaz. Most egy másik kevésbé ismert betegséget szeretnénk ismertetni, amelyet elsősorban beteg állatból származó tej okoz az emberben. A betegségnek több elnevezése van, de legáltalában az, amely „hullámzó láz“-nak nevezi. A betegség legjellemzőbb tünete ugyanis a láz, amely hosszú hónapokon keresztül gyötri a beteget, de időnként lázmentes időszakok vannak közbeiktatva, hogy mikor a beteg már reméli gyógyulását, a lázhullám újra megsemmisítse reményét. A hosszú, hónapokra terjedő betegség igen erős testi leromlást okoz, úgy hogy a lázas időszakon átesett lábadozó még sokáig alig képes a munkára.

Ezt a kellemetlen betegséget kizárólag beteg állatoktól kapja meg az ember. A betegség egyaránt megtámad tehenet, kecskét, sertést és eközben a vemhes állat elvetél. A beteg állat teje valószínűleg hemzseg attól a baktérium világában is a legapróbbak közé tartozó bacillusoktól, amely kicsinysége ellenére is annyi bajt tud okozni: kárt okoz az állattenyésztőnek és hosszú betegséget az emberben. Magyarországon főleg tehéntejet fogyasztanak, ezért elsősorban tehéntej útján terjedhet a betegség, míg más államokban, ahol nagyobb arányú a kecsketenyésztés, főleg a kecsketej a fertőzés forrása. Beteg állattal való foglalkozás is veszedelemmel járhat. Aki a beteg állat válladékaival szennyezi kezét, megkaphatja a betegséget, mert a kórokozó az ép bőrön is képes áthatolni. Ezért van, hogy tehenészek és állatorvosok között nem ritka e betegség. Az állategészségügy fejlettségének köszönhetjük, hogy a betegség nagyobb arányokban nem fordul elő. A minden évben, úgyszólván igen sokfelé elszórva jelentkező esetek azonban arra figyelmeztetnek, hogy állandóan leselkedik reánk a veszedelem. Ha a tejet felforraltjuk, vagy pasztörizált tejet használunk biztosak lehetünk, hogy kizárólag a tej áldásos hatásában részesülünk és gyermekeink számára oly fontos, nélkülözhetetlen táplálék nem tartalmazza a betegségek csirait.

A nagy egyéniségek is, nem az időn kívül, de az időben hatnak, s a genius csodálatra méltó erejének kellene az olyan kedélyt megszállani, ki korának törekvéseiből, annak ferdeségei nélkül lenne termékenyítve, ki vezetve a sokadalmat, ne sodortatná általa, s tisztítván, emelvén másokat, ne mocskolná be egy kevésé magát és sülyesztené egy kevésé. Kemény.

A gyomorsavtúltengésről

Irta : Dr. PURJESZ BÉLA, egyetemi r. tanár, Szeged

A gyomor rendes körülmények között csak akkor választ el gyomornedvet, ha a falat már a gyomorba került, esetleg még a szájban van. Kivételesen külső ingerekre is megindulhat a gyomornedvelválasztás.

A gyomornedv lényegében két részből áll, a m. sósavból és fehérjebontást elősegítő anyagból (fermentumból.) A kettőt különböző jellegű és helyű mirigyek választják el. A sósavat a gyomorfenéken elhelyezett mirigyek, a fermentumot pedig a gyomorszáj körüli mirigyek termelik.

Ahhoz, hogy a táplálék a bélbeli bontás és felszívódásra alkalmassá váljék, nyál és gyomornedv szükséges. A gyomornedvben az elválasztott fehérjebontó, oltó és zsírbontó fermentumok működnek ebben közre. A szinte legfontosabb fermentumnak, a fehérjebontónak (pepsin) a hatása a sósavválasztással szorosan összefügg, amennyiben csak meghatározott sósavtöménység jelenlétében fejt ki. Működése, hogy a táplálékkal elfogyasztott fehérjéket annyira bontja el, hogy azok a bélbeli erjesztők számára alkalmassá váljanak s így a felszívódás számára előkészülhessenek. Ha ez a gyomorban nem történik meg, a fehérjék emésztetlenül haladnak át a tápcsatornán és felhasználatlanul kiürülnek.

A hús fogyasztásánál sósav jelenlétére van szükség, hogy az emésztőnedvek a kötőszövettel összeragasztott izomrostokhoz hozzájuthassanak s annak emésztését megkezdhessék. A táplálékkal a gyomorba került kis csontocskák is megpuhulnak sósav jelenlétében, mert ez a meszet kioldja belőlük. A kenyér stb. emésztésében is fontos szerepe van a sav jelenlétének, mert ez a keményítőszemcséket, összeragasztó anyagot oldja és a szemcséket a további emésztés számára hozzáférhetővé teszi.

A gyomorban a különböző ételek nem egyforma hosszú ideig tartózkodnak. Leggyorsabban ürül ki a folyadék, majd az oldott keményítőfélések, utánuk a fehérjék s legkésőbb a zsírok.

A gyomornedv csak addig választódik el, míg az inger tart, vagyis a gyomor ki nem ürül. Így is a napi elválasztott gyomornedv jelentős mennyiségű szokott lenni.

A különböző ingerekre meginduló gyomornedvelválasztás fokának, valamint a gyomornedv sósav és erjesztő összetételének meg-

állapítására vizsgáló eljárások szolgálnak. Ha lehet olyan eljárásokat alkalmazunk, melyek gyomornedv nyeréssel járnak s ebben a nyert gyomornedvben végzik el a szabad és megkötött sósav, valamint fermentumok minőségi és mennyiségi vizsgálatát. Ezek az eljárások próbaétkezéssel (próbareggeli, próbaebéd) megterhelések; régebben a vizsgálandó gyomornedvet vastagabb csővel és csak egy alkalommal, ma vékony csővel és az emésztés folyamata alatt több ízben emelik ki. Utóbbi vizsgálati módnál a vékony csövet már az éhgyomorba leengedik, hogy megállapítható legyen, vajjon inger hiányában nincs-e jelen gyomornedvelválasztás; a továbbiakban 10-20 percenként szivnak ki gyomornedvet, hogy megállapítható legyen mikor éri el a gyomornedv elválasztás a tetőfokát és mekkora a gyomornedv töménysége.

Nagyon ritkán fordul elő fokozott gyomornedv és savelválasztás bonctani elváltozások nélkül. Az emberek azon ritka csoportja tartozik ide, kik fokozott gyomornedv elválasztásra testi adottságuk révén velükszületetten hajlamosak. Régebben gyakrabban találkoztak ezzel a betegséggel. Ma a fejlettebb vizsgálati eljárások (Röntgen) a legtöbb esetben gyomorfekély jelenlétét is kimutatják. BCU Cluj / Central University Library Cluj

A fokozott savelválasztás gyomorbetegségek esetében fordul leggyakrabban elő. Ezek között szerepel elsősorban a heveny gyomorhurut egyik fajtája, mely rögtön az ártalom után jelentkezik és néhány nap alatt leperreg. Az idült gyomorhurut kezdő tünetei közt is szerepelhet a fokozott savelválasztás ez azonban később csökkent, vagy hiányzó savelválasztásnak ad helyet. Csak ritka eset az, hogy idült gyomorhurut késői szakában fokozott savelválasztást találunk.

A fokozott savelválasztás legnagyobb részét gyomorfekélyben szenvedők gyomorbennékeiben mutatható ki. Nemcsak a fekély fennállása idejében található, hanem fennmarad évekig a fekély gyógyulása után is, illetve évszakosan (ősszel és tavasszal) megjelenik, majd eltűnik.

Sav hiányban szenvedő betegeknél gyomorfekély kifejlődését látták.

A gyomorfekély helyét nagyjából a probareggeli értékei és a beteg panaszainak ú. m. gyomorégés, gyomortájfájdalom, savanyú felbőfögés, esetleg hányás — jelentkezési ideje is jelzi. A probareggeli korai szakában fellépő magas savértéket, az étkezés után hamar jelentkező panaszok a gyomorfenéken, a később fellépő magas savértékek és az étkezés után hamar jelentkező panaszok a gyomorbélben levő fekélyre mutatnak.

Románia tejgazdasága*

Romániában a tejtermelést és tejgazdálkodást kiterjedt mértékben üzik. Az utolsó 1935-ben készült statisztikai adatok szerint szarvasmarhaállománya 4.3 millió állatból állott, melyből a felvétel idejében 1.7 millió tehén fejés alatt állott, míg 560.000 darab szárazon volt. Az ország különböző részeiben a tehenek tejtermelése igen különböző, azonban átlagban egy-egy tehén évi tejtermelését 1400 kg. teje becsülik, ami 2.375.300.200 kg. évi tejmennyiségnek felel meg. A tejelő teheneken kívül Romániában még jelentékeny mennyiségű tejet termelnek a bivalyok, a juhek és a kecskék is. A bivalyállomány 87.700 darabból áll és az évi átlagos tejmennyisége 78.920.100 kg., a juhállomány 8 500 000 darab és a tejtermelése 510.000.000 kg., a kecskeállomány száma háromszázezer, az évi tejtermelés mennyisége 44.923 500 kg. Románia 1935. évi összes tejtermelése 3.009.143.800 kg. volt.

A 3 millió kg. tej értéke 9.8 millió lej, amiből 7.3 millió a tehéntejre és 2 millió pedig a juhtejre esik. A tejárak nincsenek pontosan megállapítva. A falvakban literenkint 2.5–3.5 lejjel, a városokban literért 4–8 lejjel fizetik.

A termelt tejmennyiségből 850 millió kg.-ot a városok ellátására, 1300 millió kg.-ot takarmányozásra és 850 millió kg.-ot sajt és vaj készítésére használnak fel. A forgalomba főként tehéntej kerül; a bivaly és kecsketejet inkább a falusi lakosság fogyasztja; a juhtejet pedig a hegyvidékeken fogyasztja és dolgozza fel a lakosság. A jelentékeny tejtermelés ellenére, a fejenkénti tejfogyasztás aránylag igen alacsony. Bukarestben a napi fejadag 0.1 liter.

Romániában vaját nemcsak tehéntejből, hanem bivaly és juhtejből is készítene. A juhtejből régóta készítene a románok vaját, részben a belföldi fogyasztás fedezésére, részben a keleti piacok számára. Bivalytejből csak kevesen készítene vaját s azt a helyi lakosság fogyasztja el. Az évi átlagos vajtermelés 12.5 millió kg., melyből mintegy 5 millió kg.-ot tejüzemekben állítanak elő. Az 1935. évi statisztika szerint 1091 tejüzem van működésben, melyek legnagyobb része kézierőre van berendezve. A vaját a legnagyobb részben a kisüzemek készítik, az egész mennyiség 81 százalékkal; a középüzemekre esik 17 százalék és a nagyüzemekre 1.5 százalék jut. Az üzemekben az előállított vaj értéke 327 millió lej; a vaj

*Lásd még lapunk VI. évf. 257. o.-t.

kg-jának átlagos piaci ára 65 lej. Románia vajkivitele aránylag csekély és 1937-ben mindössze 98.000 kg.-ot exportált.

Románia sajttermelése 100 millió kg. évente, melyből 80 millió a juhsajt termelésre esik. Ennek az értéke kb. 3 milliárd lej jelent. A tehéntejből való sajtgyártás igen kevéssé van elterjedve, mert a különleges berendezésen kívül, elsődrendű nyersanyag is fontos ahhoz, hogy jóminőségű tehénsajtot lehessen készíteni. Tehénsajt készítésére főként Erdélyben és Bukovinában vannak berendezkedve. Nagyobb jelentősége van a juhsajtgyártásnak, melyet főként a hegyvidékeken űz a lakosság és még nagyobbbrészt a régi előállítás mód szerint gyártják azt.

A vaj és sajtgyártás mellett a tejpor és a kondenztej gyártása Romániában alárendelt szerepet játszik. Tejport és kondenzált tejet mindössze négy gyár állít elő; de ezek sincsenek állandó üzemben, csak a keresletnek megfelelően dolgoznak. Nagyobb jelentőséggel bír a Yoghurt készítése, mely állandó nagy keresletnek örvend. A Yoghurtot Bukarestben 20 gyárban állítják elő és naponta 5310 kg. tehén és bivaly tejet használnak fel a készítéséhez.

Kínának kolera elleni oltószerezellel való ellátásáról a Népszövetség gondoskodott. Ismeretesek azok a hátrányos egészségügyi viszonyok, amelyek Kínában főleg most, a háborús viszonyok miatt uralkodnak és a hiányos laboratóriumi felkészültség, ami súlyos nehézséget ró az egészségügyi hatóságokra. Kína felelős egészségügyi vezetői ezért 1938. elején a Népszövetséghez fordultak segítségért és a fenyegető kolerajárvány megszüntetésére hatmillió adag kolera oltóanyagot kértek. Tizenhárom állam, még pedig Argentína, Ausztrália, Burma, Ceylon, Dánia, Egyiptom, Egyesült Államok, Francia Indo-China, Hollandia, Majái Államok, Románia, Törökország és Jugoszlávia készítettek kolera oltószert és azt a Népszövetség, illetőleg a veszélyeztetett Kína megsegítésére küldték. Jellemző a felsorolt államok jóindulatú megértésére, hogy négy hétnél kevesebb idő alatt a kívánt hatmillió helyett nyolcmillió adagot bocsátottak Kína rendelkezésére.

A friss kenyérnek egy igen-igen kellemes szaga van. Megvizsgálták ezen kellemes szagnak az okát és megállapították, hogy ez a kenyérben végbemenő erjedés egy mellékterméke, amely a kenyérben marad (ez az anyag vegyileg acetyl-methylcarbonol) s melyhez hasonló a friss vajban, a pörkölt kávéban és más élvezeti és tápláló szerekben is előfordul.

Az anyatej a — legnagyobb áldás

Sajnos még nagyon sok kicsi ember palánta életéhez és fejlődéséhez ezt a drága táplálékot nagyon nélkülözi, mert vagy nagyon kevés jut neki belőle, vagy az édesanyja emlője hamar megszünteti a termelést. A tapasztalat azt mutatja, — nagyon természetesen, hogy gondosan és pontosan való szoptatás és helyes szoptatási tudás mellett, hogy a fiatal anyáknak több, mint fele több tejet termel, mint amennyi csecsemőjének szükséges.

Egy erfurti orvosnő *dr. Kayser* felismerve az előbbi tényt, jónéhány éve Erfurtban megalapította az első *anyatejközpontot*, mely az utóbbi 10 évben Németország határain túl elismert mintáüzemmé épült ki. Németországban Berlin, München, Pforlheim, Magdeburg és más városok követték példáját. E városok mind az erfurti rendszer szerint dolgoznak azonos igen jó eredménnyel, csak a rendelkezésre álló tejmennyiség nem fedezi az igen erős keresletet. Az orvosok részéről olyan gyakran hangoztatott és hallott kijelentés: „Ha szerezhettem volna anyatejet, úgy a beteg gyermekeket meg lehetett volna menteni.“ És *dr. Kayser* orvosnő gyakorlati tapasztalata vetette fel azt a gondolatot, hogy a főlöszleges anyatejet gyűjteni kell és így eltarthatóvá kell tenni és a veszélyben lezö csecsemők javára kell felhasználni. A gyűjtőállomások elsősorban a kórházak, beteg és gyenge gyermekeinek szükségletét elégítik ki, míg a családok részére csakis orvosi bizonyítvány alapján szolgáltatnak ki tejet.

Hogy ez időszertint még kevés városban van anyatejgyűjtő és leadó állomás, mutatja, hogy egy ilyen üzem mennyi nehézséggel és milyen kifogástalan egészségügyi ellenőrzés mellett létesülhet.

Nagyon természetes, csakis teljesen egészséges anyák teje jöhet számításba, ezért mindenekelőtt anya és gyermeke leggondosabban orvosilag megvizsgálatnak. Ezenkívül még a leggondosabban ellenőrzik az anya házatáját, háztartását és azt, hogy saját gyermeke a tejelvéttel nem-e szenved és hogy az anya is a több tejtermeléssel nem-e szenved valami károsodást? Az anyát és gyermekét pontosan lemérik, mindkettő egészségi állapotát, valamint az anya tejét orvosilag ellenőrzik. Csak ha a saját gyermeke megkapta az őt megillető teljes tejadagot, az emlőben meglévő tejet az anya kézzel a tejgyűjtő állomástól elkészített 200 grammos üvegbe feji ki. Ezt az üveget az elszállításig hideg helyen tartják. Az el-

szállítás kisebb helységekből gondot nem okoz, de nagyobb városokban kétségtelen, sok költséggel jár, hisz nem egyszer 20—30 kilométer távolságról kell összegyűjteni az edényeket. Az anyatej állomásra összegyűjtött tejet a leggondosabban megvizsgálják, elemzik, minden egyes anyától. A teljes kifogástalannak talált anyatejet még egyszer megszűrik, utána fertőtlenítik és végül jégszekrénybe teszik el, míg a tejállomásról a szükséges helyekre szétküldik. Az állomásokról állandó különböző hatásági kedvezményekkel (vasút, posta, repülőgép) küldik széjjel a szükségnek megfelelően a különböző helyekre. Amióta sikerült az erfurti anyatej állomásnak egy különleges készülék és berendezés segítségével a tejet tejporrá átalakítani, a szétküldés lehetőségének alig van akadálya. A száraz anyatejport erfurtból még tengerentúlra is elküldik, mely kitünő szolgálatot tesz bizonyos táplálkozási zavaroknál is.

A tejet adó anyák a társadalom minden osztályából valók s mégis csak kevesen vannak abban a helyzetben, hogy beszolgáltatassák tejfölöslegüket erre az áldásos célra. A legtöbbször amellől a jóleső érzés mellett, hogy egy beteg gyermeknek segítenek, esetleg megmentik az életnek, még az is sokat számít, hogy 1 literért 100 leit 2.5 márkát kapnak, ami bizony a nehéz gazdasági viszonyok mellett nagy segítség a háztartásra. A gyűjtőállomás az üzemköltségek címén kórházak és hatóságok részére literenkint 180 leit (4.8 márka) magánosoktól 200 leit, 5 márkát számít fel. Szegény családok beteg gyermekeinek különös kedvezményt nyújtanak. Ezek költségéhez a betegpénztárak és a jótékonyági egyesületek járulnak hozzá.

Egy földműves asszony, kinek 6 gyermeke van, mesélte el, hogy gyermekeit tehéntej nélkül nevelte fel és, hogy havonta 25—30 liter tejet adott le a gyűjtőállomásnak s igen szép keresetre tett szert (2480—3000 lejt havonta).

Az is lehetséges, hogy az anya képes, anélkül hogy emlőjére a gyermeket feltenné, emlőjének tejtermelését biztosítani helyes fejéssel és hozzáértéssel. Az is jól megjegyzendő, hogy pl. egy anya, ki urának sovány keresetét saját munkájával kényszerül kiegészíteni, ha fölösleges tejt leadja, annyit kereshet, hogy neki külön munkát végeznie nem kell és gyermekét nem kényszerül másra bízni, hanem maga nevelheti fel.

Az anyatejet adó megfelelő testsúlya, kifogástalan egészségügyi állapota és nagy teljesítő képessége bizonyítja, hogy még nagyobb mennyiségű tej leadásánál sem állanak elő reánézve káros

következmények. De ehhez járul még az a büszke öntudat, hogy egy pótolhatatlan tápszerrel és gyógyszerrel más embertársaink segítségére volt és hogy családjának anyagi jobblétet is tudott biztosítani.

A tejgyűjtőállomás áldásos munkáját, melynek németországi példája mindnyájunkra meggondolkoztató eredményei vannak, jó volna, ha országunkban is minél szélesebb körben megvalósítani megkísérlenénk.

Tejfogyasztás akadálya Indiában. Indiában a tejfogyasztás emelésének 2 korlátozó tényező áll útjában. Az egyik az, hogy a tejelő állomány általában kevés tejet termel. Ezen a bajon lehetne segíteni, a megfelelő fajta beállításával és okszerű takarmányozással. A másik korlátozó tényező a tej konzerválásának és a tejnek a termelőtől a fogyasztó központokba való szállításának a nehézsége. A trópuson a tej konzerválásra, illetőleg édesen való megtartására a „melegét“ használják, amely eljárás ott könnyebben valósítható meg, mint a hűtési rendszer. A trópusi éghajlat növeli a tejben levő baktériumok életképességét, mely nagyon megnehezíti a tejnek édesen való megtartását és távolabb fekvő helyre való szállítását. Ez idő szerint a tejet pasztörözik, hűtik és alacsony hőfokon tartják mindaddig, amíg a fogyasztóhoz eljut. Az alacsony hőfok megteremtése igen nehéz a trópuson és az így kezelt tej természetesen nagyon drága, amelyet csak a kiváltságosak tudnak megfizetni.

A nagy német orvos, Virchow mondja, hogy a járványok — és ezek közé tartozik ma még a tuberkulózis is — nagy figyelmeztető táblák, melyekről az igazi nagy államférfiú leolvashatja, hogy népe fejlődésében zavar van, mely zavart gondtalanul semmibe venni nem szabad. A zavart, a bajt a tudományos kutatások és a gyakorlat által kellően megalapozott intézkedésekkel és orvosi tettekkel kell leküzdeni.

Regény az élet: ki türelmét nem vesztve lapot lap után lelkiismeretesen végig olvas, minden beszélgetésen átmegy, minden leírást a végső gombig összeállít, s csak egy lappal sem néz tovább, mint kellene: az kielégítve érezheti magát olvasása között. Oh, de vannak türelmetlen olvasók is, vannak, kik e nagy könyv első lapjainál már vége után tekintenek, kik mindent, mi benne érdekes, előre olvasának, a könyvet félig olvasva leteszik bánat nélkül. EÖTVÖS.

Aranyér

A ereknek, de különösen a visszereknek általánosan ismert, megbetegedése, helyesebben kóros megváltozása az ú. n. visszértágulás. A lábakon gyakran látunk ilyen visszértágulásokat azonban ilyen tágulások és visszérpangások nemcsak a lábszáron fordulnak elő, hanem testszerte mindenütt felelhetők. A végbélnyílás és a végbél környékén előforduló visszértágulásokat általánosan *aranyérnek* szokták nevezni.

Az aranyeret láthatóvá nem mindég teszik a visszértágulások. Ha a pangás főhelye kívül van és közvetlenül a végbélnyílásra vonatkozik külső, ha a végbélnyíláson belül van vagy mélyebb bélrészlet nyálkahártyájában foglal helyet, belső aranyérről beszélünk. Nagyságuk is igen változó. Már alig látható, érezhető pangástól, csomócska nagyságon át egészen szilva nagyságig mindenféle átmenetben ismeretes. Első tünetei általában heves viszketés és kellemetlen égés a végbélnyílásnál, mely viszketés dörzsölésre, vakarásra vezet. Az ágy melegében a viszketés erősödik. A dörzsölés, kaporás legtöbbször a végbélnyílás körül lobosodást hoz létre, ha egy ilyen pangásos véredény kipukkan akkor legtöbbször a kemény széklet véres lesz. Gyakran a széklethez nyálka is társul. A folytonos szennyeződése a megrepedt véredénynek, visszérnek nehezen gyógyul és az újabb és újabb székeléseknél mindég fel-fel fakad úgyhogy súlyosabb esetekben a széklet állandóan véres. Kisebb aranyeres csomók időnként megduzzadnak, de maguktól is eltűnnek és a viszketésnél egyéb keletleniséget nem okoznak. A nagyobb csomók már kellemetlenek, mert kiduzzadnak a végbélből és igen könnyen ki vannak téve annak, hogy kipukkannak. Néha a nem túl nagy csomókat olajozott újjunkkal visszadughatjuk a végbélbe, máskor a nagyranőtt aranyeres csomónak kocsánya van, amelyből a vér a legtöbbször megalavad s már nem tud eltűnni, ezt már nem lehetséges a végbélbe visszahelyezni. A fájdalom fokozatosan nő, ilyenkor egy kizáródott aranyeres csomóról van szó. Nagyon természetes, a vissza nem helyezhető aranyeres ilyen csomók önmagukban is már könnyen ki vannak téve fertőzésnek, melyeknek következménye igen könnyen gyulladás lehet. Egy ilyen gyulladáson, fertőzött aranyeres csomó igen heves fájdalmakat válthat ki.

Visszeres pangást ilyenformában általános és helyi okok idéz-

hetnek elő. Vannak emberek akik minden kimutatható ok nélkül visszeres pangásra hajlamosak, kiknek aranyerük és lábszárakon visszértágulások vannak. Általánosan uralkodik az a vélemény, hogy a sok ülés, irodai foglalkozás az aranyér keletkezését elősegíti. Maga az ülés azonban nem oka ennek, hanem az a körülmény, hogy az ülő foglalkozást végző egyének, ha kellő kiegyensúlyozó szabad mozgást nem végeznek, hajlamosak székszorulásra. A székletnek pangása a bélben nagyon természetes a bélnek nagy kitérülésére vezet, melynek következtében a bél visszerei megszűkülnek és ennek folytán vérpangás áll elő. Szívbeteg, kikhél a vérkeringés nem kifogástalan, hasonlóan májbeteg is vérpangásban szenvedhetnek. Helybelileg vérpangást idézhetnek elő, a bélben levő daganatok. Terhes nők, kikhél a bél erősen össze van préselve, majdnem mindég szenvednek visszeres csomókban.

Az egészséges ember megelőzheti az aranyerescsomók képződését. Ki ülő életmódot folytat gondoskodjon a szabadban kellő mozgásról és nem túl bő, húsban gazdag táplálkozásról és rendszeres, bőséges székelésről. A könnyebb aranyeres csomóknál egész csomó végbélkup és kenőcs van, mely azonnal fájdalomcsillapítóan hat, megszünteti a kellemetlen érzést ami mindenesetre már egy jelentős eredmény. Ezzel azonban az önségítésnek minden lehetőségét is kimerítettük. Nagyobb vagy éppen kizáródott aranyeres csomókat senki önmagának visszafejleszteni nem képes. A fertőzött gyulladáscsomók esetében ágyynyugalomra és szakszerű orvosi kezelésre van szükség. Semmiesetre se hanyagoljuk el aranyeres csomóinkat, igyekezzünk arra vonatkozóan mindenesetben az orvos tanácsát kikérni, mert nem egy esetben az öngyógyítás káros következményei szomorúan bosszulhatják meg magukat.

Gyermekek égési sérülései Amerikában. Az Egyesült Államokban évente kb. 900 öt éven aluli gyermek esik megégési balesetek áldozatá. A balesetek okainak kiderítése a Metropolitan Life Insurance Company 260 baleset körülményeit vizsgálta részletesen felül. A balesetek 57 százaléka úgy történik, hogy gyermekek a konyhában vagy hasonló helyen álló forró vízzel vagy más forró folyadékkal telt edényekbe estek, 36 százalékban a gyermekek forró vízzel telt edényeket rántottak magukra. Több esetben a gyermek a fürdőben kinyitotta a melegvízcsapot és így forrázta magát halálra. Ezért jó a szülőket a balesetek ellen való védekezés fontosságára inteni.

KÖNYVSZEMLE:

Dr. Láng Sándor: A munka tudománya. (Munka élettan) Budapest. Szent-István társulat kiadása. 1938. 256 o. Ára 108 lei. Ez az értékes munka a munkavégzés és a munka racionálizálás hatásait tárgyalja a szervezetre nézve. Kimerítően szól a munka fogalmáról, az izom működésről, a szervezetben a munka alatti változásokról, az elfáradásról a tartós munkavégzés hatásáról, az emberi munkáról, a sportról a munka és életről, a munka racionizálásáról, a munka időről, a nők és fiatal korúak munkájáról a képesség vizsgálatról és a pályaválasztási kérdéssről. Világos áttekinthető modorban tárgyalja a kérdést. Elolvasása nemcsak sok megszívlelendő útmutatást ad, hanem igen sok megszívlelendő tanáccsal látja el az olvasót.

HÍREK

Az idei katolikus nagygyűlés amint köztudomású, Csíkszeredában és a mellette fekvő Csíksomlyón lesz. A r. k. Népszövetség Orvosszakosztálya alaposan kivészi részét a gyűlés előkészítésében és lefolytatásában. A gyűlés alap gondolatai: Krisztus és a gyermek. Népünknek, sőt az egész Európának legégetőbb problémája: *az elgyermektelenés*, ezen a gyűlésen nemcsak vallás-erkölcsi, hanem tudományos megvilágítást is fog nyerni. Az előzetes terv szerint orvosaink egyrészt az Orvosszakosztály gyűlésén fognak szerepelni és pedig a jelszóban foglalt tárgykör részeit tudományos szempontból fogják ismertetni. Az Orvosszakosztály gyűlése elsősorban orvosoknak és papoknak szól, de az érdeklődő közönségnek is lesz helye. A Szakosztály gyűlése valószínűleg június 30-án, a nagygyűlés első napján lesz és egész nap fog tartani. Mint-hogy ennek a tárgykörnek tudományos feldolgozására mostanában aligha kerül másutt sor, nyomatékosan felhívjuk kartársaink figyelmét e gyűlésre azzal, hogy nemcsak a katolikus, hanem a többi felekezetekhez tartozó kartársaink megjelenését is szívesen veszi az Orvosszakosztály. Ezen kívül több előadással fognak szerepelni orvosaink más szakosztályok gyűlésén is, úgy e tárgykör népiesebb vonatkozású kérdéseit ismertetve. Részletes programot júniusi számunkban közlünk.

Újból- és újból kérni és kérni kell — az előfizetések szíves megújítását!

Maros-Vasárnelyi Szanatórium

TELEFON 111

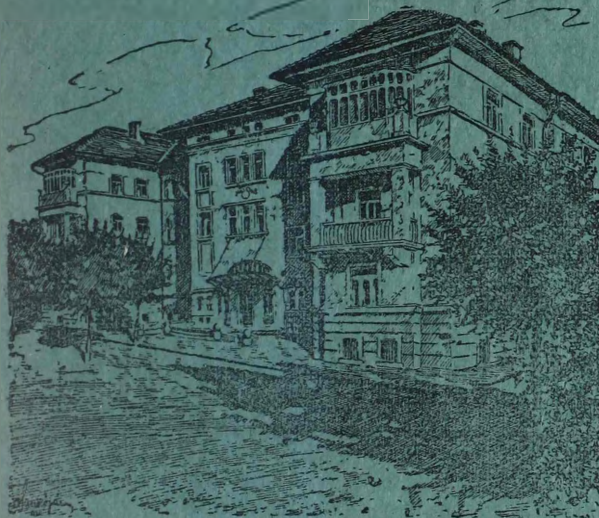
Napi ellátási és ápolási díjak 100-, 200-, 300-, lei, III. osztályon 10 napra összes szanatóriumi költség 1.250-, szülőnknek 1.875, sebészeti be- tegeknek műtét esetén 2.500.— lei.

Röntgen, Quartz, Diather- mia, Elektrokardiograph,

Bél- és gyógyfürdők
Betegvizsgálat és felvé- tel egész napon át.

Lelkeszi hivatal által iga- zolt szegény betegek díj- talan orvosi tanácsban, gyógykezelésben, szükség- esetén műtétben ré- szesülnek.

Szabad orvosválasztás

Budapest

BCU Cluj / Central University Library Cluj

székesf. gyógyfürdői és gyógyforrásai

Szent Gellért gyógyfürdő és szálló

Budapest. I. Szt. Gellért-tér 1

47 C^o-os radioactív hőforrások. El- sőrangú gyógyszálló, a fürdővel közvetlen kapcsolatban

Szent Imre gyógyfürdő

Budapest I. Hadnagy u. 8-10.

Gyógyít rheumát, köszvényt, ideg- fájdalmat érelmeszesedést, anyag- cseremegbetegedéseket

Széchenyi gyógyfürdő

Budapest — Városliget

970 m. mélységből feltörő 74 C^o-os hőforrás.

Rudas gyógyfürdő

az Erzsébet-híd budai hídfőjénél

43—47 C^o-os, erősen radioactív gyógyforrások.

ivókúrák

az Erzsébet-híd budai hídfőjénél fakadó hévforrások vizével

HUNGÁRIA-FORRÁS, KÉNES-FORRÁS, RADIUMOS-FORRÁS

ERDÉLYI SZEMLE,

a magyar kisebbségi élet legrégebbi irodalmi, tudományos és társadalomszemléleti lapja.

Felelős szerkesztő: S. Nagy László. Munkatársai: Erdély legkiválóbb írói, tudósai, közéleti férfiai.

**Szerkesztőség és kiadóhivatal Cluj, Calea
Marechal Foch 13.**

Kedvezményes előfizetési ára lelkészeknek, tanítóknek, kis tisztviselőknek évi 200 lei.

„Erdélyi Múzeum“

Az Erdélyi Múzeum Egyesület kiadásában jelenik meg évenként 12 számban. A folyóirat az E.M.E. bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi, természettudományi, jog és társadalomtudományi szakosztályának hivatalos lapja.

Előfizetési ára nem tagoknak 400 lei. Megrendelhető az „Erdélyi Múzeum“ kiadóhivatalában Cluj, Strada Baron L. Pop. 5. szám

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**Államilag ólomzárolt here, lucerna, szarvaskerep,
baltacín, ecendorfi sárga-, vörös-
és cukorrépa, valamint**

fűmagok és az összes takarmány és kerti magvak

kicsinyben és nagyban haphatók

MOLNÁR FERENC

üzletében, Târgu-Mureș Piața Reg. Ferdinand 58. Telefon No. 285.

Hitelképes egyének őszi fizetésre is vásárolhatnak. Miniszterileg engedélyezett mag-árusítás.

Ha családja és saját egészsége kedves

akkor fogyasszon kizárólag

A Gazdasági és Hitelszövetkezetek Szövetségének

Tg.-Mureși Tejfeldolgozó Telepén készített

pásztörzött laboratóriumi ellenőrzéssel,

dán eljárás szerint készített

CSEMEGE VAJAT

Megrendelhető: Transylvánia Vajgyár Tg.-Mureș Str. Brațianu 37-39.